

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ У ПИТАННЯХ І ВІДПОВІДЯХ.

Проект реалізується за
підтримки Національного
фонду на підтримку демократії

Український
ІНСТИТУТ
демократії
Політики

СПИСОК ПИТАНЬ

1.	Чому реформи — це складно?	3
2.	Хто виграє від об'єднання сіл з містами?	4
3.	Методика визначення фінансової спроможності, прорахування витрат.	5
4.	Як зробити громаду заможною?	5
5.	Де шукати додаткові гроші для громади?	6
6.	Що буде зі школами?	7
7.	Як буде фінансуватись охорона здоров'я?	7
8.	Чи буде відбуватися укрупнення районів	8
9.	Як впливати на місцеву владу?	8
10.	Що зміниться після реформи для звичайного громадянина?	9
11.	Які будуть повноваження у старости?	10
12.	Хто такий префект?	10
13.	Чому децентралізація і Мінські домовленості не пов'язані між собою?	11
14.	Хто буде працювати в об'єднаних територіальних громадах?	12
15.	Як буде відбуватись видача дозволів та контроль у будівництві?	13
16.	Кому перейде земля районного значення між населеними пунктами?	13
17.	Що буде з соціальними службами, казначейством, пенсійним фондом тощо.	14
18.	Для чого потрібен Стратегічний план розвитку громади?	15
19.	Які можливості розвитку територій при децентралізації?	15
20.	Чому ми порівнюємо українську реформу з децентралізацією в Польщі?	16
21.	Як пов'язані поняття об'єднання громад та децентралізація влади?	17
	ДОВІДКОВО	18

У цьому довіднику зібрано 21 найпоширеніше питання про реформу з децентралізації влади, задані учасниками регіональних інформаційних заходів в лютому — липні 2015 року. Частина із цих питань уже врегульована законодавством, частина знаходиться у стадії розробки та узгодження, щодо деяких ми пропонуємо кращий міжнародний досвід та практики. Сподіваємось, цей довідник дасть відповіді на більшість Ваших питань про реформу.

1. ЧОМУ РЕФОРМИ — ЦЕ СКЛАДНО?

Усі ми хочемо жити в оновленій країні. Країні дружній і справедливій до своїх громадян, з чесними процедурами, однаковими правилами гри для усіх, правосуддям, соціальною справедливістю і гідним рівнем життя. Проте система, що була створена у нашій країні за радянських часів, та пізніше у перші 23 роки незалежності, не сприяла цьому. Країна терміново потребувала системних реформ, але кожен наступний уряд боявся за них братись. Адже реформи — це складна, часом болюча зміна системи, що часто викликає спочатку погіршення усіх економічних показників та соціальних стандартів. Україна ніколи не мала так потрібного їй уряду камікадзе, котрими сьогодні пишаються наші західні сусіди (Польща, Словаччина, Угорщина та інші). Окрім того, реформи запроваджують більш прозору та відповідальну систему управління, яка не дозволяє утримувати власні інтереси та багатіти за рахунок держави окремим наблизеним чиновникам та олігархам.

Саме тому, на жаль, Україна ніколи не бачила комплексних системних реформ, що були б здійснені у повній мірі, а можновладці тільки лякали наших громадян страшними перехідними періодами, падінням рівня життя та іншими можливими супутніми до здійснення реформ процесами. Реформи ж передбачають докорінну реконструкцію певної сфери, впровадження цілком нового інституційного та законодавчого поля, кадрове оновлення і, головне, зміна ставлення усіх нас — жителів громади, чиновників, працівників місцевого самоврядування, бізнесу — до справ своєї громади, її майна, ефективності, прийняття рішень. Подолання байдужості і зневіри, що уже давно посіла місце у свідомості більшості, і натомість активна участь у облаштуванні свого життя, можливостей

для своїх дітей, сміливість впроваджувати щось нове і брати відповідальність. Місцева влада не є чимось окремим від громади, а тільки обраними на певний строк нашими найманими працівниками, що поклали собі в обов'язок дбати за інтерес громади, знаходити можливості для її розвитку, підтримувати і допомагати тим категоріям населення, які цього найбільше потребують.

В державі нарешті знайшлося достатньо політичної волі та сили здійснити такі потрібні перетворення з децентралізації влади і передачі на місця більшості повноважень та ресурсів. Тепер справа за нами — адже з повноваженнями та ресурсами передається і відповідальність. Відповідальність для всіх нас.

2. ХТО ВИГРАЄ ВІД ОБ'ЄДНАННЯ СІЛ З МІСТАМИ?

Одним із стереотипів, що часто зустрічається в дискусіях про реформу з децентралізації влади, є те, що малі поселення, бідніші села опиняться в гірших умовах після об'єднання з містами чи багатшими селами, нібито через те, що їх інтереси не будуть враховані при прийнятті рішень. Проте в реальності поселення, що знаходяться біля великих міст, давно уже становлять єдину органічну цілісність з цими містами — їх жителі працюють в місті, адже зазвичай там більше можливостей для працевлаштування, користуються соціальною інфраструктурою — школами, медичними закладами, закладами культури та відпочинку, купують товари в крамницях міста тощо. І це цілком логічно адже місту часто не вистачає власної робочої сили, а селу різноманітності у виборі роботи та інших соціальних благ, що традиційно є у місті.

Саме тому об'єднання міст та ближчих сіл (так званих супутників) є природним процесом, що привносить користь і селянам, і містянам. Звичайно, у будь-якій громаді можливі конфліктні ситуації, коли йдеться про розподіл якихось благ. Тому, як показує кращий міжнародний досвід, громада повинна виробляти інклюзивні механізми прийняття стратегічних рішень, до їх розробки та обговорення потрібно залучати активних громадян, громадські організації, професійні та експертні об'єднання, локальний бізнес. Ну і пізніша реалізація політики (наприклад з розподілу земельних ресурсів) повинна відбуватись у режимі максимальної прозорості та

підконтрольності громаді. Тоді усі спекуляції та тему зловживання окремими чиновниками інтересами одних груп (поселень) зникнуть самі собою.

3. МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ, ПРОРАХУВАННЯ ВИТРАТ

У законодавстві не прописано вимоги до обов'язкової кількості населення у громаді, але фінансові розрахунки свідчать, що громади з чисельністю менше 3 000 осіб, є менш фінансово спроможними, ніж громади з чисельністю понад 10 000 чи 20 000 осіб. Міжнародний досвід свідчить про те, що оптимальна кількість населення в об'єднаній територіальній громаді — це 30–40 тис. осіб. Стосовно території громади є загальна рекомендація, що відстань від центру громади до інших населених пунктів не повинна перевищувати 25 км. Проте чинник території не є визначальним і його застосування різниться у кожному конкретному випадку. Набагато важливішим є наявність транспортної інфраструктури у новоствореній громаді.

Також Методика формування спроможних територіальних громад визначає певні критерії, що є визначальними при прийнятті рішення щодо об'єднання. Так, мінімальна кількість учнів у центральній громаді повинна бути не менше 250 осіб, дітей дошкільного віку — 100, повинна бути наявною соціальна інфраструктура, дороги, адміністративні приміщення та ін. Доречно заздалегідь прораховувати рівень дотаційності новостворених громад, доходів на душу населення, рівень залежності від видатків на апарат та ін.

4. ЯК ЗРОБИТИ ГРОМАДУ ЗАМОЖНОЮ?

Громада, що об'єднається, матиме чимало додаткових можливостей для власного розвитку. По перше такі громади наділяються повноваженнями міст обласного значення з можливістю отримувати усі відповідні фінансові ресурси (стаття 64 БКУ), вони переходять на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом України і зможуть отримувати дотації і субвенції безпосередньо, а не через районний бюджет.

Місцеві податки і збори у ОТГ є значно суттєвішими — це і 60 % ПДФО, і податок на майно, частка акцизного збору і екологічного податку, рентна плата та ін. Важливим завданням виконавчих органів об'єднаної територіальної громади є мотивація підприємств, що працюють на території громади, щодо реєстрації за місцем знаходження та відповідної сплати місцевих податків, там, де проживають і працюють їх працівники, а не в обласний чи районний центр. Також, через розширення повноважень і більшу самостійність місцевих рад, громада зможе створити сприятливі умови для залучення нових інвесторів, що також допоможе наповнити місцевий бюджет і гарантувати гармонійний розвиток поселення, створення соціальної та логістичної інфраструктури.

Успішна громада, що ефективно і ощадно використовує наявні ресурси на благо своїх мешканців, буде ще одним стимулом для чесної сплати податків фізичними особами, що проживають на території ОТГ.

5. ДЕ ШУКАТИ ДОДАТКОВІ ГРОШІ ДЛЯ ГРОМАДИ?

За які гроші ремонтувати дороги? Проводити благоустрій та вуличне освітлення? Фінансувати культуру, клуби, кінотеатри, майданчики для відпочинку? Адже на сьогодні ці витрати в повній мірі не фінансуються ані місцевими, ані держаним бюджетом. Проте в процесі децентралізації з'являються такі можливості — кошти Державного Фонду регіонального розвитку, цільові бюджетні програми та субвенції, різноманітні гранти та довгострокові позики, інвестиції. Звичайно для отримання та подальшого адміністрування цих коштів потрібні відповідні кадри, що мають досвід проектного менеджменту, володіють навичками стратегічного планування, розмовляють однією, а краще кількома іноземними мовами. І заробітна платня для таких працівників повинна бути чимала — можливо саме на такі позиції буде готова повернутись у село талановита молодь та загалом успішні реалізовані кадри.

В будь-якому разі громада сама визначає свої пріоритети та напрями розвитку. Проте вікно можливостей, яке відкривається перед ОТГ є значно ширшим і привабливішим, ніж те, яке було до реформи.

6. ЩО БУДЕ ЗІ ШКОЛАМИ?

Питання наявності школи у кожному селі буде віднесено до компетенції органів місцевого самоврядування Об'єднаної територіальної громади. У кожному селі може бути початкова школа, але перевага має надаватись якості освіти. Щодо школи другого та третього ступеню, то відповідні рішення приймають обрані ради беручи за основу позицію громади та обраних від неї депутатів, враховуючи структуру населення, кількість учнів та наявність інфраструктури (дорога, відповідний транспорт тощо).

Фінансування шкіл відбувається за рахунок субвенції, що перераховуються бюджетам ОТГ з державного бюджету України двічі на місяць до 10 та 25 числа. Субвенція на освіту розраховується із кількості учнів з урахуванням низки коефіцієнтів, у тому числі малокомплектних шкіл, враховує показники оплати праці та матеріальне забезпечення навчального процесу. Кошти субвенції також можуть спрямовуватися на капітальні видатки, проте у разі задоволення повної потреби поточних видатків та відсутності заборгованості за захищеними видатками. Залишки коштів по даній субвенції у кінці бюджетного року будуть залишатись у школах (а не повертатись додержавного бюджету, як це відбувається сьогодні) задля фінансування поточного функціонування шкіл та оновлення матеріально-технічної бази закладів.

7. ЯК БУДЕ ФІНАНСУВАТИСЬ ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я?

Фінансування відбуватиметься через відповідну субвенцію, що буде перераховуватись до бюджетів Об'єднаних територіальної громади не пізніше 10 та 25 числа кожного місяця. Її обсяг розраховується відносно до фінансового нормативу та чисельності наявного населення. Кошти субвенції будуть спрямовані на оплату поточних видатків закладів охорони здоров'я, зарплатню медичних працівників, та програм у сфері охорони здоров'я. В окремих випадках, якщо жителі громади обслуговуються не у своєму населеному пункті (бо там краща якість надання медичних послуг чи з інших визначених громадою причин), місцеві бюджети можуть передавати кошти субвенції іншим бюджетам для надання медичних послуг за місцем обслуговування населення.

Залишки субвенції на кінець бюджетного періоду (року) зберігаються на рахунках місцевих бюджетів і використовуються у наступному бюджетному періоді для поточного утримання і оновлення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я та виконання програм у сфері охорони здоров'я.

Також об'єднані територіальні громади зможуть залучати кошти різноманітних фондів та програм для розвитку та покращення медичного забезпечення. Наприклад кошти Державного фонду регіонального розвитку, різноманітних грантових програм Європейського Союзу та його окремих країн, в майбутньому кошти технічної допомоги та структурних фондів ЄС. Також доступною будуть довгі дешеві кредити для модернізації та доступності медицини усім верствам населення.

8. ЧИ БУДЕ ВІДБУВАТИСЯ УКРУПНЕННЯ РАЙОНІВ

Так, в рамках реформи подальшим кроком після об'єднання територіальних громад передбачено укрупнення районів. Загалом в Україні на сьогодні є 490 районів, відповідно до розрахунків передбачається утворення 120 районів. Райони будуть об'єднувати природно, тобто так, щоб вони були життєздатними, враховуючи економічні та соціальні показники.

Реформа передбачає новий спосіб організації виконавчої влади на місцевому рівні. Більшість повноважень, які на сьогодні мають районі державні адміністрації, будуть передані органам місцевого самоврядування (радам Об'єднаної територіальної громади або раді району) та їх виконавчим органам.

У віданні району залишаються питання стратегічного розвитку території, певні повноваження у сфері освіти та охорони здоров'я та контрольні функції.

9. ЯК ВПЛИВАТИ НА МІСЦЕВУ ВЛАДУ?

Головний спосіб впливати на обрану владу у будь-якій демократичній державі є вибори. Дуже важливо розуміти, що голосуючи за якусь партію чи голову територіальної громади, ми надаємо цій політичній силі вотум своєї довіри на перетворення нашого життя

в рамках його повноважень. Так як повноваження територіальних громад значно розширяться після реформи, більшість питань будуть вирішувати не призначені з центру посадовці, а саме обрані нами органи влади. Тому дуже важливо свідомо обирати владу і, уже після виборів, максимально брати участь в управлінні громадою і контролювати рішення ради, виконкому та голови громади через механізми участі громадськості.

Серед основних інструментів, що допомагають контролювати владу, є:

- Власна ініціатива
- Петиції та звернення on-line
- Громадські ради
- Громадський контроль та аудит
- Залучення до різноманітних інструментів прийняття рішень
- Залучення до вироблення порядку денного.

Саме громадяни визначають міру політичної відповідальності влади!

10. ЩО ЗМІНИТЬСЯ ПІСЛЯ РЕФОРМИ ДЛЯ ЗВИЧАЙНОГО ГРОМАДЯНИНА?

Основна мета реформи — її філософія — полягає у покращенні життя звичайних громадян не залежно від того, живуть вони в місті чи селі. І зміни, що запроваджуються з децентралізацією, торкнуться нашого повсякденного життя — усі дозволи, реєстрації, посвідчення можна буде отримати на місці — в центрі надання адміністративних послуг. Якість освіти та медицини покращиться, позаяк тепер за неї відповідатимуть не чиновники, призначені з Києва, а обрана громадою влада. Ресурси будуть розподіляться більш ефективно і ощадно, а контролювати бюджетні витрати набагато легше на рівні громади. Реформа також приносить у громаду відповідальність і залученість звичайних громадян до обговорення та прийняття рішень, що стосуються їх повсякденного життя та стратегії розвитку села, селища чи містечка. Наприклад, що першочергово буде робитись ремонт дороги чи школи, утеплення дитячого садочка, чи облаштування відпочинкової зони або придбання для кількох сіл пожежної машини, тощо.

Важливим стане — активна участь кожного мешканця громади у житті свого населеного пункту. Кожен має право спитати в обраної влади, куди спрямовуються їх податки та наскільки ефективно використовуються кошти.

11. ЯКІ БУДУТЬ ПОВНОВАЖЕННЯ У СТАРОСТИ?

У селах об'єднаної територіальної громади обирається староста (обирається у населених пунктах за рішенням ради об'єднаної територіальної громади на строк повноважень цієї ради). Староста, відповідно, є посадовою особою місцевого самоврядування з визначеними законом повноваженнями. До них належать:

- представлення інтересів жителів села чи селища у виконавчих органах ради, тобто староста є членом виконкому ради об'єднаної територіальної громади за посадою;
- сприяння жителям села у підготовці документів, що подаються до органів місцевого самоврядування;
- участь у підготовці проекту бюджету територіальної громади в частині фінансування програм, що реалізуються на території відповідного села чи селища;
- внесення пропозицій до виконавчого комітету відповідного поселення з питань діяльності на території відповідного села чи селища.

Детальний перелік обов'язків старости визначається у Положенні про старосту, що затверджується відповідною радою. Староста буде допомагати в оформленні реєстрації народження дитини, шлюбу, смерті, сприяти у вирішенні питань пов'язаних з землеволодінням, видавати довідки щодо будинко-володіння, про вирощування с/г продукції, про догляд за дитиною до трьох років, про обстеження матеріально-побутових умов.

12. ХТО ТАКИЙ ПРЕФЕКТ?

Виконавча влада буде представлена на місцях префектами. Префект призначається президентом України за поданням Кабінету міністрів України.

До функцій префекта віднесено здійснення нагляду за дотриманням Конституції і законів України органами місцевого самоврядування, координація діяльності територіальних органів центральної виконавчої влади, забезпечення виконання державних програм, організація діяльності територіальних органів центральної виконавчої влади та взаємодія з органами місцевого самоврядування в умовах воєнного або надзвичайного стану, екологічного лиха.

Префект є державним службовцем, несе відповідальність перед президентом України. Для здійснення своїх функцій формує апарат (префектуру), що створюється для забезпечення діяльності префекта.

13. ЧОМУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ І МІНСЬКІ ДОМОВЛЕНОСТІ НЕ ПОВ'ЯЗАНІ МІЖ СОБОЮ?

Децентралізація влади є реформою, спрямованою на передачу повноважень, ресурсів та відповідальності від призначених органів влади (виконавча влада) до обраних органів влади (місцеве самоврядування). Ще одним дуже важливим принципом реформи є передача максимально можливих повноважень від центру до місцевих громад, районів, областей відповідно до принципів субсидіарності, солідарності та доповнюваності.

Принцип субсидіарності визначає, що будь-які завдання повинні виконуватись на максимально віддаленому від центру і наближеному до громадянина рівні, де їх виконання є можливим і ефективним. Принцип солідарності передбачає перерозподіл певної частки доходів від багатших регіонів до бідніших для забезпечення гідних рівних умов життя усіх громадян. Принцип доповнюваності передбачає, що у тих завданнях, де місцеве самоврядування неспроможне ефективно виконувати якісь функції, є органи державної влади, що ефективно допомагають виконанню таких функцій. Тому саме децентралізація влади є однією з ключових і всеохопних реформ, котрі стосуються усіх громадян України і здатна покращити надання соціальних та адміністративних послуг незалежно від місця проживання.

Коли у контексті реформи згадують мінські домовленості, то передусім йдеться про особливий спосіб здійснення місцевого са-

моврядкування в окремих районах Донецької та Луганської області. Що є цілком природним, адже через близькість до зони проведення АТО і постійні зовнішні загрози, порядок формування місцевого самоврядування та його здійснення уже є відмінним від решти території України (запровадженнь Цивільно-військових адміністрацій замість обласних адміністрацій, порядок пересування громадян, обмеження у проведенні виборів на певних територіях тощо). Проте зміни до Конституції ніяким чином не визнають особливий статус цих територій, а лише припускають можливість законодавчого врегулювання порядку здійснення місцевого самоврядування виходячи з об'єктивних умов, що уже склались на сьогодні.

14. ХТО БУДЕ ПРАЦЮВАТИ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ?

Рада об'єднаної територіальної громади формує виконавчий комітет, в якому представлені усі основні служби та відділи, котрі забезпечують повноцінне функціонування та розвиток територіальної громади. Структура виконавчого комітету визначається радою.

Наступні раціональні критерії визначають кількісну та якісну структуру виконавчого комітету:

1. Характер завдань, що виконуються у громаді, поточна діяльність та інвестиції (пріоритети розвитку громади);
2. Майно, що знаходиться у розпорядженні громади (яке і скільки);
3. Розмір громади (кількість жителів);
4. Географічне розташування.

Окрім цього передбачається формування нових кадрів та активізація і навчання уже існуючих працівників для пошуку додаткових коштів для громади та Бюро допомоги потенційним інвесторам. Це забезпечить конкурентоспроможність та відкритість громади для залучення додаткових коштів у бюджет.

Також до складу виконавчого комітету входять старости територіальної громади.

15. ЯК БУДЕ ВІДБУВАТИСЬ ВИДАЧА ДОЗВОЛІВ ТА КОНТРОЛЬ У БУДІВНИЦТВІ?

Відповідно до реформи з децентралізації влади, відтепер саме місцева влада здійснює архітектурний та будівельний контроль, видає дозволи на будівництво та здійснює прийняття будівель в експлуатацію, веде відповідний реєстр та контролює дотримання дозвільної та проектної документації забудовниками (відповідний Закон набув вступив в дію 1 вересня 2015 р.). Терміни і порядок окремих процедур при цьому скорочується до 10 робочих днів, а місцеві органи влади, обрані громадою, отримують прямий вплив на прийняття рішень про забудову території громади, пріоритети її розвитку та контроль за якістю зданих в експлуатацію об'єктів.

Для забезпечення цих функцій в кожній територіальній громаді мають бути створені відповідні відділи в структурі виконавчих органів ОТГ, яким будуть передані повноваження від центральних органів влади. Ці відділи будуть мати приміщення, відповідну техніку та кваліфікованих працівників, що дозволить більш ефективно та прозоро регулювати будівельний та архітектурний контроль, більш оперативно та зважено приймати рішення, в основі яких лежить інтерес громади та її мешканців, створювати можливості для працевлаштування у громаді молоді та кваліфікованих кадрів.

16. КОМУ ПЕРЕЙДЕ ЗЕМЛЯ РАЙОННОГО ЗНАЧЕННЯ МІЖ НАСЕЛЕНИМИ ПУНКТАМИ?

Одним із основних принципів місцевого самоврядування, що був проігнорований в Україні досі, і який запроваджується нарешті реформою є принцип повсюдності. Він означає, що юрисдикція місцевих громад розповсюджується на всю територію країни. Там, де закінчується межа однієї громади, починається межа іншої. Тому природно усі землі, що на сьогодні належать до відання району будуть передані об'єднаним територіальним громадам, котрі зможуть повною мірою розпоряджатись і володіти цими ресурсами. Частина державної власності на землі перейде в комунальну власність об'єднаних громад. Держгеокадастр здійснюватиме лише контроль за використанням землі.

Водночас при передачі земель районного значення об'єднаними територіальними громадами важливо створити належні умови для обліку та контролю земель (запровадження кадастру земель у електронному вигляді та надання адміністративних послуг в електронному вигляді). Для цього потрібен кадровий потенціал — адже місцеві органи влади матимуть широкі повноваження. Відбір кандидатів на відповідні посади буде відбуватись на конкурсній основі, окрім професійних якостей оцінюватиметься попередня діяльність та потенційна схильність до корупційних діянь.

Продаж землі буде відбуватись тільки через земельні аукціони. Аукціони забезпечать відкритість та конкурентність торгів.

17. ЩО БУДЕ З СОЦІАЛЬНИМИ СЛУЖБАМИ, КАЗНАЧЕЙСТВОМ, ПЕНСІЙНИМ ФОНДОМ ТОЩО.

Кожна громада буде надавати послуги, які на сьогодні доступні для громадян тільки на рівні району. Управління освіти та культури, охорони здоров'я та соціального захисту населення, пенсійний фонд та центр зайнятості, відділ реєстрації актів цивільного стану та майнових справ і відділення казначейства буде створено у кожній громаді. Також для мешканців будуть доступні Центри надання адміністративних послуг, відділи земельного кадастру, контролю за будівництвом та архітектурним наглядом. Усі ці служби значно полегшать для мешканців громади отримання різноманітних послуг від держави: як адміністративних — різноманітні довідки, дозволи та інші документи, так і соціальних — призначення соціального типу допомог, пенсій, виплат тощо. Якщо сьогодні, для цього всього потрібно звертатись на рівень району чи навіть області, то після реформи, значно полегшиться процедура, зменшиться час розгляду справ та зникне зайва бюрократизація. Більш прозорі послуги (адже на рівні територіальної громади легше і ефективніше можна відслідковувати процес прийняття рішень) значно зменшать можливість зловживання та різних корупційних схем. Працівники відповідних служб краще розумітимуть де і яка допомога потрібна, а громадянам буде комфортніше вирішувати свої проблеми та відстоювати свої права на ближчому для них рівні громади, а не віддаленої влади «у районі», як це відбувається зараз.

18. ДЛЯ ЧОГО ПОТРІБЕН СТРАТЕГІЧНИЙ ПЛАН РОЗВИТКУ ГРОМАДИ?

Стратегічний план розвитку громади є основним документом перспективного функціонування громади на період від п'яти до семи років. Стратегічний план — це основа прийняття управлінських рішень у громаді.

План має наступні складові:

- Концептуальна основа (термінологія, методологія);
- Аналіз внутрішнього стану громади (економічні та соціальні фактори розвитку, опис фінансових надходжень та витрат, кадрової структури тощо);
- Аналіз зовнішніх обставин (вплив зовнішніх факторів на функціонування громади, основні загрози та виклики, стратегія їх подолання/мінімізації);
- Аналіз перспектив розвитку громади, пріоритеті на найближчі 5–7 років (варто обрати 2–3 пріоритети і визначити шляхи їх реалізації);
- Взаємодія Стратегічного плану розвитку громади з іншими державними стратегіями;
- Механізми реалізації стратегічного плану (організаційна, кадрова та фінансові складові);
- Календарний план реалізації стратегії;
- Фінансове забезпечення досягнення запланованих пріоритетів (власне фіксування, державні трансфери та програми, інвестиції, участь у проектах з розвитку тощо).

Наявність такого документу значно полегшує співпрацю з інвесторами, пошук додаткових можливостей для розвитку громади та вироблення її мешканцями спільного бачення свого майбутнього та розвитку.

19. ЯКІ МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ ПРИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ?

Децентралізація передбачає пряму участь громади у розробці стратегії розвитку власної території, ефективний контроль з боку

громади, прозорість у прийнятті рішень місцевою владою. Мешканці зможуть впливати на рішення місцевої влади стосовно того, як буде виглядати їх громада, що саме потрібно їм для розвитку та добробуту.

Можливості розвитку територій стосуються соціально-економічного та культурного розвитку, охорона навколишнього середовища, сільського господарства та збалансованого розвитку сільськогосподарського регіону, розвитку транспортних та комунікаційних мереж, а також енергетичної інфраструктури. Все це покликано вирішити проблему «локальної доступності» територій, що передбачає доступ громадян до послуг транспорту та зв'язку, якості цих послуг, а також доступність віддалених територій.

Особливе місце у вирішенні проблем розвитку територій займають питання зміни клімату, зменшення викидів вуглецю в атмосферу, розвитку відновлювальної енергетики тощо.

20. ЧОМУ МИ ПОРІВНЮЄМО УКРАЇНСЬКУ РЕФОРМУ З ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЄЮ В ПОЛЬЩІ?

Основні проблеми Польщі у 1989 році нагадували українські, а загальна економічна ситуація була навіть гіршою. Польща мала:

- військовий комуністичний режим;
- стагнація виробництва і гіперінфляції в 640 %;
- зовнішні борги досягли 64,8 % ВВП Польщі (\$ 42,3 млрд);
- тотальний дефіцит, порожні полиці магазинів і черги;
- загроза соціального вибуху;
- ціна на електроенергію виросла у п'ять разів, зменшились внутрішні продажі та експорт у країни соцтабору;
- несприятлива кон'юнктура та протести населення, особливо у сільській місцевості.

Перша хвиля реформи з децентралізації в Польщі розпочалась в 1989 році, головним завданням країни на цьому етапі було укрупнення базових територіально-адміністративних одиниць та передача їм більших повноважень, адже саме самостійність місцевої влади відіграє важливу роль у розвитку країни у цілому. Реформа триває досі, хоча основні перетворення були проведені у перші

5 років. Важливими факторами успіху реформи стала політична воля, наявність цілісної стратегії реформи, розробленої відомими економістами та ефективна комунікація з місцевою владою та громадянами.

На сьогодні саме гміни (польський еквівалент української громади), повіти та воєводства (польський еквівалент українського району та регіону) у Польщі є основними бенефіціаріями коштів ЄС, спрямованих на розвиток транспортної та соціальної інфраструктури.

Завданням України на сьогодні є успішне використання досвіду Польщі, вироблення для себе найбільш прийнятної стратегії реформи, ефективної комунікації з громадянами, місцевою владою, бізнесом та медіа.

21. ЯК ПОВ'ЯЗАНІ ПОНЯТТЯ ОБ'ЄДНАННЯ ГРОМАД ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ?

Об'єднання територіальних громад є найпершим етапом загальної реформи з децентралізації влади і одним із елементів реформи адміністративно-територіального устрою, що є основою для подальшого впровадження реформи. Насправді основною метою реформи є передача широкого кола повноважень від призначених до обраних органів влади, а одночасно з цим передача їх від рівня центральної влади на рівень максимально наблизений до споживача послуг — тобто громадянина та громади. Для того щоб така передача повноважень була можливою, потрібно створити первинне територіальне об'єднання спроможне виконувати усі покладені на них обов'язки і надавати якісні послуги населенню. Сьогоднішні невеличкі села та селища, рідко коли здатні виконувати такі функції і тому об'єднуються у територіальні одиниці здатні утримувати відповідний виконавчий апарат, забезпечити роботу усіх основних соціальних та державних служб, надавати доступ до якісної освіти та медицини незалежно від місця проживання людини. Гарні школи та лікарні потрібні для будь-якого громадянина держави не тільки у обласних центрах, а й на селі.

Подальша реформа з децентралізації влади включає в себе відповідні зміни до Конституції України, прийняття нових законів

про місцеве самоврядування, про службу в органах місцевого самоврядування, про адміністративно-територіальний устрій, про місцеві органи виконавчої влади, зміни до законодавства про освіту, охорону здоров'я, до Земельного та Водного кодексів, нове законодавство про вибори до органів місцевого самоврядування та про органи територіальної самоорганізації населення.

ДОВІДКОВО:

Реформа триває і багато змін ще попереду. Бути в курсі усіх оновлень законодавства, нормативно-правової бази та останніх розробок можна за допомогою наступних ресурсів:

1. Веб-сайт Верховної Ради України: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/>
2. Сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України — Розділ «Реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»: <http://www.minregion.gov.ua/regional-dev/reformuvannya-miscevogo-samovryaduvannya-ta-teritorialnoyi-organizaciyi-vladi-v-ukrayini-643805/>
3. Єдиний інформаційний портал про реформу з децентралізації влади: <http://decentralization.gov.ua/>
4. Веб-сайт Асоціації міст України <http://www.auc.org.ua/>

Український
ІНСТИТУТ
міжнародної
ПОЛІТИКИ

